

مدخل های دانشنامه و ساختار موضوعی

بخش اول این جلد با عنوان مقام و فضایل حضرت، شامل ۹ مقاله است که در آن به اسماء و صفات حضرت و مقام و موقعیت ایشان از نظر علم و عصمت ایشان پرداخته شده است.

بخش دوم با عنوان سیره فاطمی در ۸ مقاله به سیره آن بانوی گرامی در حقوق، عبادات، همسرمداری، تربیت فرزند، خانه داری و فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی پرداخته است.

در بخش سوم در ۱۱ مقاله، مقام حضرت از ابعاد و مناظر گوناگون مورد بررسی قرار گرفته است. این ابعاد شامل دیدگاه های قرآنی، پدر گرامی ایشان حضرت رسول، همسران ایشان حضرت امیر، فرزندان ایشان و ائمه اطهار، همسران پیامبر، صحابه و تابعان، فقه اسلامی، گزارش های تاریخی اهل سنت و در نهایت شعر و ادبیات فارسی و عربی است و در آخرین مقاله به کتاب شناسی حضرت فاطمه اشاره شده است.

معرفی دانشنامه

دانشنامه فاطمی مجموعه ای متشکل از ۶ جلد است که در سال ۱۳۹۳ به همت پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و زیر نظر حجت الاسلام علی اکبر رشاد منتشر شده است. از مجموع ۶ جلد این دوره از دانشنامه، سه جلد منحصراً به مباحث تاریخی، سیاسی و معنوی زندگی حضرت زهرا (س) پرداخته و در باقی مجلدات، مسائل مربوط به زن و خانواده از منظر حقوقی و اجتماعی مطرح شده است.

دانشنامه فاطمی (س) از همکاری حدود ۲۵۰ نفر در مراحل علمی این دانشنامه بهره برداست. ۹۶ نفر در نگارش مقالات، ۱۰۵ نفر در ارزیابی علمی در مراحل مختلف و ۴۰ نفر ویراستاری علمی را عهده دار بوده اند

ساختار موضوعی دانشنامه متشکل از ۱۱۷ مدخل اصلی، ۶ مجلد و ۲ محور اصلی است. پیکره اصلی شامل ۸ مقاله درباره زندگی، شخصیت، حیات و تعالیم آن حضرت بوده و در بخش مکمل در ضمن ۴۹ مقاله مباحث مربوط به زن و خانواده، مطرح شده است.

جلد اول: با عنوان حیات، منزلت و شخصیت فاطمی است. این مجلد شامل ۱۸ مقاله در ۳۷۸ صفحه است که در نگاهی کلی به بررسی زندگی حضرت زهرا (س) و منسوبین به ایشان می پردازد. در مقاله اول به زندگی حضرت و حوادث مربوط به تولد و وفات ایشان اشاره شده و در ۱۸ مقاله بعدی والدین، برادران و خواهران، فرزندان آن حضرت، مسائل مربوط به فدک، وصایا، شهادت و خاک سپاری ایشان به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است.

جلد دوم: در بخش، ۲۸ مقاله و ۵۷۴ صفحه منزلت حضرت زهرا (س) پرداخته است.

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

دانشگاه پژوهشی

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی، ۱۵

دانشنامه فاطمی

دانشنامه فاطمی سلام الله علیها / زیر نظر علی اکبر رشاد. - تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۳

محمود صدیقی

آبان ۹۶

مدخل های دانشنامه و ساختار موضوعی

جلد سوم: به بررسی حکمت و معارف فاطمی در سه بخش، ۲۱ مقاله و ۴۷۴ صفحه می‌پردازد. بخش اول مشتمل بر ۵ مقاله با عنوان منابع معارف به احادیث، خطبه‌ها، مصحف، دعاها و اشعار منسوب به ایشان به‌عنوان منابعی که از آن می‌توان ایده‌ها، نظرات و افکار آن حضرت را در حوزه مسائلی چون ایمان، انسان‌شناسی و ... دریافت، معرفی می‌کند. در بخش دوم با عنوان معارف نظری در ۱۲ مقاله ۱۲ حوزه اصلی دین که از منابع پیش‌گفته استخراج می‌شود، بررسی شده است. این حوزه‌ها شامل خداشناسی، عدل الهی، ایمان، انسان‌شناسی، نبوت، قرآن‌شناسی، امامت، شیعه، مهدویت، مرگ و برزخ، معاد، دنیا و آخرت است. در بخش سوم با عنوان معارف عملی در ۴ مقاله به اخلاق و فضایل، سیاست، عدالت و فلسفه احکام از منظر سیره و روش آن ایشان پرداخته شده است.

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی (در سال ۱۳۷۹ش، وارد عرصه دانشنامه نگاری شد و در ادامه در سال ۱۳۸۱ دست به طراحی دانشنامه فاطمی (س) زد، که در سال ۱۳۹۰ کار تولید و تصویب مقالات آن به پایان رسید. ساختار موضوعی دانشنامه متشکل از ۱۱۷ مدخل اصلی، ۶ مجلد و ۲ محور اصلی است. پیکره اصلی شامل ۶۸ مقاله درباره زندگی، شخصیت، حیات و تعالیم آن حضرت بوده و در بخش مکمل در ضمن ۴۹ مقاله مباحث مربوط به زن و خانواده، مطرح شده است

جلد چهارم: با عنوان زن و خانواده - مباحث حقوقی، به بهانه طرح مباحثی درباره بانوی نمونه اسلام به‌عنوان اسوه و الگو به ارائه مسائلی در حوزه زنان، اختصاص یافته است. این مسائل شامل آن موضوعاتی است که از نظر کارشناسان این حوزه، اهم مسائل زنان است.

این جلد از کتاب متشکل از ۱۴ مقاله و ۴۲۴ صفحه، از مباحث کلان نظری و فلسفی آغاز و به موارد مشخص فقهی حوزه زنان ختم می‌شود. این مجموعه با بررسی جایگاه‌ارزشی زنان، تفاوت‌های طبیعی دو جنس و فلسفه آن آغاز می‌شود. در ادامه به بحث‌های نظری و بررسی جنسیت در زبان قرآن و کلیات حقوق زنان در اسلام و روش پژوهش حوزه زنان پرداخته می‌شود. شش مقاله پایانی این مجموعه به بررسی مصادیقی از مباحث زنان در خصوص بلوغ، پوشش، عبادت، روابط زن و مرد، مالکیت و ارث زنان اختصاص دارد

بخش اول با عنوان مسائل زنان و مشتمل بر ۵ مقاله، به مسائل مربوط به ولایت، مرجعیت، قضاوت، شهادت و قصاص و دیه زنان پرداخته است؛ مسائلی که مرجع اختلاف آراء و قضاوت‌های مختلف است.

بخش دوم به مسائل زن و خانواده پرداخته است. دامنه این مسائل از اذن ولی در ازدواج دوشیزگان تا طلاق بوده و شامل ۱۱ مقاله است. در این بخش به اذن ولی، شروط ضمن عقد نکاح، ازدواج موقت، تعدد زوجات، سرپرستی و قوامیت، معاشرت به معروف با زنان، مهریه، نفقه، طلاق، عده و حضانت پرداخته شده است.

هدف دانشنامه

- الف. تبیین زندگانی حضرت به منظور رفع شبهات و انحرافات
- ب. تحلیل بینش حضرت فاطمه (س) به منزله الگوی زن مسلمان
- ج. تبیین حرمت و حقوق زن و نهاد خانواده
- د. گزارش نظر به‌های مخالف با اندیشه دینی و متحجرانه و نقد آنها

جلد پنجم: با عنوان مشابه با جلد چهارم، به ادامه طرح مباحث حقوقی در حوزه زنان پرداخته است. این مجلد شامل دو بخش کلی، ۱۶ مقاله و ۳۹۵ صفحه است.

بخش اول با عنوان مسائل زنان و مشتمل بر ۵ مقاله، به مسائل مربوط به ولایت، مرجعیت، قضاوت، شهادت و قصاص و دیه زنان پرداخته است؛ مسائلی که مرجع اختلاف آراء و قضاوت‌های مختلف است.

بخش دوم به مسائل زن و خانواده پرداخته است. دامنه این مسائل از اذن ولی در ازدواج دوشیزگان تا طلاق بوده و شامل ۱۱ مقاله است. در این بخش به اذن ولی، شروط ضمن عقد نکاح، ازدواج موقت، تعدد زوجات، سرپرستی و قوامیت، معاشرت به معروف با زنان، مهریه، نفقه، طلاق، عده و حضانت پرداخته شده است.

جلد ششم: به مباحث اجتماعی زنان و خانواده می‌پردازد. جلد پایانی دانشنامه نیز مانند سه مجلد پیشین، به دو بخش مسائل زنان و خانواده تقسیم شده و شامل ۱۹ مقاله و ۵۰۸ صفحه است.

